

in the aspect of ethnogenesis would answer a number of questions that until that time there was no answer.

Key words: *ethnic nature of the Ukrainian Cossacks, military-ethnic Cossack subethnos, passionary theory of ethnogenesis of L. Gumilev.*

УДК 279.14(477.8)1918/1939

В.А. Шевчук

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ АДВЕНТИСЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ГАЛИЧИНІ ТА ВОЛИНІ В ДОБУ П РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-територіального устрою адвентистської церкви на Галичині та Волині, які в міжвоєнний період належали П Речі Посполитій. В роботі описано виникнення та розвиток адміністративної структури адвентистської церкви та вказані основні причини її появи. Висвітлено становище та діяльність Генеральної конференції та об'єднань адвентистів, які існували в міжвоєнний період на Галичині та Волині з 1918 по 1939 роки.

Ключові слова: *П Річ Посполита, адміністративно-територіальний устрій церкви Адвентистів сьомого дня, міжвоєнний період.*

На сьогодні всесвітня церква Адвентистів сьомого дня нараховує близько 20 мільйонів дорослих прихожан, і на відміну від інших релігійних деномінацій відома своєю структурованою організацією. Всі громади церкви АСД, які знаходяться у 204 країнах світу, об'єднуються в 13 відділень під егідою виконавчого комітету Генеральної Конференції, офіс якого розташований у місті Вашингтоні в Сполучених Штатах Америки. В свою чергу відділення поділяються на союзи, а союзи на об'єднання. До одного об'єднання може належати загалом не більше 100 громад, які знаходяться на території декількох адміністративних округів однієї країни і містять у своєму складі від п'яти до десяти тисяч прихожан [1, с. 71].

Наприклад, громади адвентистів, що знаходяться на території сучасної України об'єднані в один Український союз громад АСД і поділяється на дев'ять об'єднань, кожне з яких охоплює територію трьох або чотирьох областей. В той час, як Український союз є складовою одного із 13 відділень всесвітньої церкви АСД.

Керівним органом церкви є виконавчий комітет генеральної конференції, члени якого обирається терміном на 5 років на з'їзді делегатів, представлених від 13 об'єднань. На з'їзді Генеральної конференції вирішується звітно-виборні питання і вносяться за необхідністю доктринально-організаційні зміни на підставі голосування делегатів, вирішення яких приймається на основі більшості. Описана практика церкви адвентистської церкви базується на власному історичному минулому, яке сформувало подібну організацію не тільки з метою її збереження, але для її розвитку та поширення адвентистського вчення в різних частинах світу.

Перший з'їзд Генеральної конференції адвентистів проходив в Сполучених Штатах Америки у 1863 році і заклав фундамент майбутньої церковної організації, яка була основана на добровільному об'єднанні її прихожан [2, с. 347].

На території Росії і Європи у другій половині XIX-го століття в результаті діяльності адвентистських місіонерів з'являються перші групи та громади, що в свою чергу викликало необхідність утворення церковної організації. Так у місті Біель у Швейцарії на з'їзді 24-27 травня 1884 року було утворено швейцарське об'єднання з

центром у Базелі, куди ввійшли адвентисти, що проживали в країнах Середньої Європи, Скандинавії та Англії, а в 1885 у місті Базелі було збудовано видавництво і типографію, що сприяла поширенню адвентизму в Європі [3, с. 8].

Перша організована церковна структура на території Росії виникла 18 січня 1891 року, саме в той рік на першому з'їзді в Гамбурзі було утворено німецьке місіонерське поле, куди входили громади, які були розташовані на території Волинської губернії [4, с. 7], а самостійний статус, як Російський союз громад адвентистів сьомого дня вказане об'єднання отримало першого січня 1908 року згідно рішення європейського керівництва. Головою Російського союзу був призначений Теодор Бетхер [5, с. 98].

Щодо формування організаційної структури адвентистів сьомого дня на теренах відновленої II Речі Посполитої у міжвоєнний період, то її формування прямо залежало від наслідків Першої світової війни, оскільки війна внесла серйозні зміни у політичну карту Європи, зокрема об'єднавши в одну державу Польщу частини територій, які до того належали різним державам. Внаслідок чого церковна структура була зруйнована і призупинила довоєнний усталений розвиток. Галицькі воєводства такі, як: Львівське, Станіславське, Тернопільське, які раніше були у складі Австро-Угорської імперії, Волинське воєводство яке належало Російській імперії тепер увійшли до II Речі Посполитої. Громади, які раніше належали до різних організаційних структур тепер повинні були об'єднатися в нову організацію, яка вкрай стала необхідною для задоволення релігійних потреб адвентистів. Після воєнної розрухи і політичної інтервенції щодо національних меншин із таборів та Сибіру почали повертатися до своїх громад священнослужителі та члени церкви, а також в результаті місіонерської діяльності чисельність прихожан кількості громад почала збільшуватися [6, с. 28]. Отже, не дивлячись на важкі післявоєнні умови, адміністративні перешкоди і труднощі зі сторони римо-католицького кліру стимулювали шукати шляхи до єдності між адвентистськими громадами та групами, а також між вигнанцями, які знаходилися у діаспорі.

В результаті вище вказаних причин по регіонам на території новоутвореної Польщі почали проходити об'єднавчі адвентистські з'їзди, які закладали основу для майбутньої загально-польської організації. Перший такий з'їзд пройшов 7-10 жовтня 1920 року, в результаті якого було утворено Польсько-Сілезьке об'єднання адвентистів сьомого дня. В той час, як на Волині, по причині тривання польсько-радянської війни (1919-1921) проведення подібних організаційно виборчих з'їздів було не можливим.

Наступним кроком до утворення єдиної організації на території всієї Польщі організаційним об'єднанням адвентистів стала перша повоєнна загально-польська конференція служителів. Вона була зібрана з усієї Польщі 20-21 квітня 1921 року у м. Бидгощ, учасниками якої стали 20 служителів і 10 жінок місіонерок. Подібна конференція була необхідною, не тільки з метою підтвердження факту єдності служителів церкви, готових співпрацювати, але й готовності членів громад бути об'єднаними в одну структуру [7, с. 93].

Керівництво Європейського відділу церкви АСД, офіс якого знаходився у м. Берн на під керівництвом Луїса Конраді не заперечувало щодо створення загально-польської адвентистської організації. Тому за спільною згодою усіх сторін з шостого по дев'яте жовтня 1921 року в м. Бидгощ відбувся з'їзд на якому за участю 24 делегатів і присутніх 300 прихожан було створено організацію під назвою «Союз адвентистів сьомого дня в Польщі». Керівником союзу був обраний пастор Л. Матхе, який був громадянином Сполучених Штатів Америки. Союз у своєму складі мав два об'єднання і одне місіонерське поле, які були утворені напередодні: Сілезько-Галицьке з центром у Бельську, Познанське з центром у м. Познань, також Варшавське місіонерське поле з

центром у Варшаві. Варшавське поле очолював Теодор Вілл і до його складу входили громади Волині і Галичини, які ще до цього часу не були сформовані у об'єднання.

Кількість усіх хрещених адвентистів сьомого дня кінець 1921 року становила всього 1400 осіб, тому з метою активного розвитку місіонерської справи на з'їзді одночасно було прийнято рішення про відкриття адвентистської типографії під назвою «Поліглот» в м. Бидгощі, яка б допомогла забезпечити членів церкви місіонерською літературою. Таким чином був закладений фундамент загально-польської організації адвентистів [8, с. 40, 45].

Отже, утворення центральної церковної влади стало переломним моментом в історії адвентизму у Польщі. З одного боку – це було ознакою свідомості прихожан в необхідності організації, а з іншого – доказом їх ідейної єдності, діяльність яких була спрямована на внутрішню стабілізацію і на розвиток місіонерської складової, як однієї із частин адміністративної структури.

На даному етапі дослідження варто описати основні періоди діяльності адвентистів у Польщі в міжвоєнний час на рівні їх вищого керівного органу – Польського союзу громад. Відомо, що громади адвентистів об'єднувалися в конференції та об'єднання, які в свою чергу входили до Польського союзу громад. Рада Польського союзу наділялися вищою владою і координувала діяльність усіх громад в лиці їх представників, тобто об'єднань. Враховуючи цю структурну співзалежність, для нас буде важливим виділити основні періоди діяльності Польського союзу і характерні їх особливості, а також стратегію їх діяльності з метою кращого розуміння того, що буде відбуватися в громадах Волині та Галичини.

Не претендуючи на об'єктивність, польський дослідник Захаріуш Лико поділяє міжвоєнну історію Союзу адвентистів на п'ять періодів, беручи за одиницю проміжок часу між звітно-виборчими з'їздами, які регулярно проходили кожні чотири роки [8, с. 53-68]. Досліджуючи основні події кожного періоду пропоную наступні їх узагальнені назви згідно існуючих в кожному періоду особливостей (паралельно подано інформацію щодо керівника та структури союзу). Для більш структурованого вигляду та наочності інформацію подано в таблиці 1.

Таблиця 1. Періодизація адвентистської історії міжвоєнного періоду на території II Речі Посполитої

Назва періоду	Дата, місце та керівництво з'їзду	Структурний склад союзу	Види стратегічної діяльності та політично-економічні обставини
Період становлення і розвитку церковної структури (1921-1924 рр.).	6-9 жовтня 1921 р. м. Бидгощ. На початку періоду Л. Матхе, згодом Джон Ісаак. Обидва громадяни Сполучених Штатів Америки.	Сілезько-Галицьке з центром у м. Бельськ. Познанське з центром у м. Познань, також Варшавське місійне поле з центром у Варшаві.	Утворення у 1922 році власного видавництва «Поліглот» та будівельної спілки «Конструкція», яка надала можливість утримувати церковне майно та будівлі (1924 р.). [8, с. 55]

<p>Період стабілізації організаційної структури (1924-1928 рр.)</p>	<p>13-17 серпня 1924 р. м. Бидгощ. Керівник – Джон Ісаак.</p>	<p>Сілезько-Галицьке об'єднання з центром у м. Бельськ. Познанське з центром у м. Познань, також Варшавське місійне поля з центром у Варшаві [6, с. 27].</p>	<p>Створено духовний адвентистський навчальний заклад. Релігійно-політичні обставини спровокували у доктринальний відлам у 1922 році. Виданий конкордат Ватикану про надання римокатолицькій церкві у Польщі більше прав у порівнянні з іншими конфесіями (1925 р.)</p>
<p>Період пошуку оптимального територіального розподілу громад відповідно до структурних одиниць (об'єднань) (1928-1932 рр.)</p>	<p>4-8 липня 1928 р. м. Бельськ. Керівник – Джон Ісаак Від 5 березня 1931 р. керівником Польського союзу обрано Л.Ф. Освальда по причині хвороби його попередника.</p>	<p>Сілезько-Галицьке об'єднання з центром у Бельську, Познанське з центром у м. Познань, у жовтні 1927 р. Варшавське місіонерське поле реорганізовано в Центрально-Польське і та Східно-Польське об'єднання, куди увійшли громади Волині і Східної Галичини.</p>	<p>Економічно-політичні обставини спровокували економічну всесвітньо-глобальну кризу економіки, яка припинила роботу духовного закладу та видавництва «Поліглот» [9, с. 8].</p>

<p>Період подолання кризових наслідків церковного розколу (1932-1936 рр.)</p>	<p>17-20 серпня 1932 рік. м. Бельсько Бяла. Керівник – Теофіл Бабієнко.</p>	<p>Створено Східне об'єднання з центром у місті Луцьк, Західне з центром у місті Варшава і Південне об'єднання з центром у місті Катовіце. Проте в листопаді 1932 р. з частини Західного об'єднання було утворено Північне об'єднання. В червні 1934 р. утворено додатково Сілезьку конференцію [10, с. 10-12].</p>	<p>Виник доктринальний розкол під назвою «рух Куби», фінансова криза призвела до закриття в 1933/34 р. духовної семінарії, в 1935 році започатковано видавництво нового журналу «Джерело життя». Кількість членів на початку періоду – 3033 особи. Використання публіцистичних засобів з метою подолання кризи розколу, збільшення числа духовних кадрів, реорганізація видавництва «Поліглот».</p>
<p>Епоха польського незалежного управління церквою під керівництвом Вільяма Чембора (1936-1939 рр.).</p>	<p>8-13 вересня 1936 рік. м. Варшава. Керівник – Вільям Чембор [11. с. 3].</p>	<p>Східне об'єднання з центром в м. Ковель, Західне об'єднання з центром в м. Варшава, Південне об'єднання з центром з центром у м. Львів, Сілезьке об'єднання з центром у Бельську, Північне об'єднання з центром у м. Білосток.</p>	<p>Кількість членів на початку періоду – 3330 особи керівництво Польським союзом переходить у руки лідерів польської національності, розвиток церкви у різних напрямках діяльності. Існуючі фінансові проблеми впливають на розвиток економіки польського краю.</p>

Також першого жовтня 1928 р. було організоване Північно-Польське місіонерське поле, яке територіально охоплювало Віленське, Новгородське, Поліське і Білостоцьке воеводства. Від Центрально-Польського об'єднання до Північно-Польського місіонерського поля відійшло чотири громади, а від Східно-Польського 10 громад. Проіснувало Північне поле до 5 березня 1931 року і було повернуто у лоно Східного об'єднання по причині браку кадрів із керівного складу і приходу нового керівництва. Проте в кінці IV кварталу 1931 року в статистичному звіті Польського союзу окрім чотирьох об'єднань знову з'являється Північне місіонерське поле та нове Південне місіонерське поле, куди входили громади Східної Галичини. Місіонерські поля, які не мали статусу самостійної організації. На четвертому з'їзді у лютому 1932 р. проведено

реорганізацію об'єднань з метою заощадження матеріальних ресурсів і кадрових сил. На місці попередніх чотирьох об'єднань і двох місіонерських полів [9, с. 7].

Отже періодизація та огляд діяльності церкви адвентистів на рівні польського союзу дає можливість побачити загальну адміністративну структуру церкви, її глобальні проблеми, шляхи подолання кризисних ситуацій, а також стратегічні плани розвитку. На фоні загальної картини розвитку адвентизму в Польщі можливо виокремити території східної Галичини та Волині.

Зауважимо, що в результаті першої світової війни адвентистська організаційна структура на цих територіях була зруйнована і потребувала реорганізації в межах ново створених державних адміністративних одиниць. Присутність адвентистів на цих територіях у зв'язку з розрухою була невеликою. Згідно даних ДАВО станом на перше січня 1924 р. в Дубенському повіті було 119 адвентистів, у Луцькому повіті 156, в околицях Здолбунова 18 і в Рівному 19 [12, с. 40]. Громади належали до Варшавського місіонерського поля, яке очолював Теодор Вілль.

З метою пастирського відвідування та об'єднання громад у серпні 1924 року керівник польського союзу Джон Ісаак в супроводі Теодора Вілля відвідав громади і групи адвентистів на Волині та східній Галичині. Подібні візити сприяли об'єднаним задачам. Наступним важливим кроком на шляху утворення церковної організації було проведення місцевих з'їздів, один з яких проходив у місті Здолбунові по вулиці Гандльовій №6 у будинку п. Флегера (2-5 жовтня 1924 року), з метою, як зазначалося в заяві пастора Альфреда Шільберга до старости у м. Рівне, «врегулювання справ громад адвентистів на Волині». З'їзд мав високе представництво, оскільки на ньому були присутні 8 служителів церкви, серед яких керівники польського союзу та інших об'єднань. Від рядових членів церкви у суботу було 75 осіб в інші дні 40. Серед питань, які піднімалися на зустрічі були наступні теми:

1. Обов'язок молодих людей підіймати рівень власної освіти;
2. Кожен, хто не молодший 21 року може стати колполтером з метою розповсюдження книг;
3. Шанування 7-го дня тижня – суботи (практичні поради);
4. Правила здорового способу життя;
5. Година досвідів;
6. Година відповідей на різні питання;
7. Біблійні читання.

Окрім того проводилися окремі засідання (наради) для служителів, колпортерів та молоді. Як засвідчив у своєму звіті представник поліції, який був присутнім на всіх заходах, то: «Під час з'їзду не порушувалися питання політики, хід зібрання проходив у повному спокої. Керівники залишили Здолбунів 6-го жовтня раннім поїздом в напрямку до Львова. Адвентисти не приймають участь в анти державній діяльності і не викликають до себе жодних підозр» [13, с. 129]. Хоча з'їзд у Здолбунові не був звітно-виборчим і в результаті його діяльності не було сформовано адміністративну церковну одиницю, проте рішення цієї зустрічі заклали основи майбутньої організації, оскільки вони стосувалися адміністративних та місіонерських питань церкви.

Щодо розвитку східного об'єднання, то в кінці двадцятих років ХХ ст. кількість членів та громад церкви адвентистів у східній частині Польщі становила відповідно 595 і 40, які обслуговувало 7 священнослужителів і 8 колпортерів [6, с. 27]. В результаті збільшення кількості громад і членів, а також великої території, на якій знаходились громади і з метою покращення управління ними виникла необхідність об'єднання їх в одну адміністративну одиницю, яка отримала назву Східно-Польське об'єднання. У жовтні 1927 р. за рішенням Ради польського союзу Варшавське місіонерське поле було

реорганізовано в Центральньо-Польське та в Східно-Польське об'єднання, куди увійшли громади Волині і Східної Галичини [6, с. 27].

Перший статутний з'їзд відбувся 8 серпня 1928-го року у новозбудованому молитовному будинку в селі Пожарки Рожищанського повіту Волинського воєводства.

В усіх об'єднаннях Польського союзу, згідно рішень всесвітньої адвентистської церкви, щорічно проводилися три денні звітно-виборної з'їзди, на яких вибиралося керівництво церкви, формувався пасторський склад, здійснювався аналіз діяльності за минулий рік, а також визначалися стратегічні кроки розвитку. З'їзди одночасно мали духовно мотиваційний характер, адже це було свято для багатьох членів церкви, які збиралися з усіх громад об'єднання і були або просто гостями або делегатами з'їзду. Це була також можливість стати учасником урочистого богослужіння і слухачем проповідей багатьох відомих гостей проповідників, що прибували із закордону, а навіть із Генеральної конференції. На першому з'їзді Східного об'єднання були присутніми близько 300 членів церкви і гостей, серед яких був представник з Генеральної Конференції – Беддое, з Північного європейського відділу – Расмус, керівництво Польського союзу Ісак, Т. Вілл і керівник місіонерської школи – Л. Руди. Керівником об'єднання був обраний А. Лідтке, офіс якого знаходився у місті Львів [6, с. 27].

Варто зазначити про те, що новостворене східне об'єднання без зміни своєї назви і реорганізації проіснувало з 1927 по 1939 роки, не враховуючи деяких незначних територіальних новацій і зміни місця знаходження офісу. Характерною особливістю східного об'єднання було те, що завжди у його складі були громади Волинського воєводства і члени церкви, представники 5 національних груп (українці, поляки, німці, чехи, росіяни) [14, с. 4]. Східна конференція з 1927 по 1939 рр. провела на своїй території 12 з'їздів в результаті чого число громад та церков виросло від 36 громад і 595 членів до 44 громад і 1293 членів (станом на 01.01.1938 р.) [15, с. 11].

Нижче подано дати 12 з'їздів, які відбулися з 1928 по 1939 рр.:

Перший з'їзд: з 31 травня по 3 червня 1928 р.; другий з'їзд: 23-26 травня 1929 р.; третій з'їзд: 5-8 червня 1930 р.; четвертий з'їзд: 21-24 травня 1931 р.; п'ятий з'їзд: з 25 травня по 13 червня 1932 р.; шостий з'їзд: 14-22 серпня 1933 р.; сьомий з'їзд: 7-10 червня 1934 р.; восьмий з'їзд: 23-26 травня 1935 р.; дев'ятий з'їзд: 17-20 вересня 1936 р.; десятий з'їзд: 20-23 травня 1937 р.; одинадцятий з'їзд: 9-12 червня 1938 р.; дванадцятий з'їзд: з 29 червня по 2 липня 1939 р.

Усі з'їзди проходили в с. Пожарки, оскільки там було збудовано молитовний будинок, а громада в с. Пожарки була другою за кількістю членів у Східному об'єднанні. Окрім того, в 1938 році цей будинок став одним із найбільших на території Східної конференції в результаті реконструкції, площа якого почала становити 152 м². Така необхідність у розбудові була пов'язана з тим, що на з'їзді збиралося від 300 до 500 гостей і делегатів [16, с. 11]. Як було зазначено вище, територія східного об'єднання завжди охоплювала громади Волинського воєводства, проте в залежності від стратегічних планів керівництва північне місіонерське поле приєднувалися до більш численного східного об'єднання. Таке приєднання відбулося 5 березня 1931 року і тривало до 1932 р. В 1936 р. у складі Східного об'єднання, окрім Волинського і Поліського воєводства було включено і Любельське.

Нижче приведена періодизація історії громад Східного об'єднання. Дослідник Бернард Козіруг поділяє історію Східного об'єднання на дванадцять каденцій по кількості дванадцяти з'їздів, які відбувалися щорічно, враховуючи час від з'їзду до з'їзду, починаючи від 1927 року [17, с. 3-12]. Проте, така періодизація є надто роздрібненою і не відображає характерних рис діяльності Східного об'єднання. На мою думку, цю періодизацію краще подати згідно років керівництва. Вказана періодизація буде виглядати наступним чином:

1. Період керівництва А. Лідтке (жовтень 1927 р. 21 травня 1931 р. (четвертий з'їзд));
2. Період керівництва К. Бартеля (21 травня 1931 р. 14 липня 1933 р. (шостий з'їзд));
3. Період керівництва І. Куляка (14 липня 1933 р. 17 вересня 1936 р. (дев'ятий з'їзд));
4. Період керівництва Й. Зелінського (17 вересня 1936р. 29 червня 1939 р. (дванадцятий з'їзд));

5. Період А. Лідтке – це період становлення і розвитку церковної організації, відбудова духовних і матеріальних руїн Першої світової війни, об'єднання громад в одну організацію. Станом на третій квартал 1927 року в Східному об'єднанні нараховувалося 595 членів церкви, кількість духовних осіб 7, а колполтерів 27. В 1930 році кількість громад становила 37. Офіс об'єднання знаходився у місті Львові [6, с. 27-28].

Період К. Бартеля характеризувався організаційною нестабільністю, яка була викликана теологічним розколом зі сторони Альфреда Куби та зміною керівника польського союзу, котрий перебував на керівній посаді менше одного року, втрата членів церкви та недовіра до керівництва польського союзу. На початку 1932 року у Східному об'єднанні нараховувалося 899 членів церкви і 43 громади і 12 офіційних служителів. Офіс об'єднання знаходився у місті Луцьк [10, с. 12].

Для періоду І. Куляка було характерним подолання теологічної кризи розколу, закінчення року «очищення», активна місіонерська діяльність, що призвела до збільшення громад. Особлива увага приділялась колполтерській діяльності. В кінці третього кварталу 1932 року у східному об'єднанні було: 54 громади, 1121 членів церкви, 8 служителів [18, с. 10].

Період Й. Зелінського характеризується стабільним розвитком громад та високим рівнем пасторського служіння, збільшення кількості молитовних будинків, розвинута діяльність відділів, яка була спрямована на зовнішній вектор служіння. Станом на 1 січня 1937 року у Східному об'єднанні нараховувалося 1199 членів церкви, протягом року прийняло хрещення 155 чоловік, а в кінці 1937 р. 1293. Душпастирську роботу здійснювало 11 служителів. Офіс об'єднання перенесено в м. Ковель [15, с. 11].

Отже, політично-економічна ситуація у Польщі та внутрішньо-духовні проблеми викликали в середовищі церкви АСД богословські розколи, які не завжди сприяли її розвитку, проте наявність стійкого адміністративного устрою і централізованого керівництва допомагала Східному об'єднанню здійснювати свою внутрішню та зовнішню церковну діяльність. Волинські адвентистські громади проявили у важких обставинах духовну зрілість і витривалість і виявили свою духовну стійкість не сприятливих для церкви обставинах.

Щодо історії Південного місіонерського поля (об'єднання), то вона радикально відрізнялася від розвитку громад на Волині (східного об'єднання) з тієї причини, що постійно була втягнута в численні реорганізаційні зміни у зв'язку з малою кількістю громад і не значною територією їх локацій. Так наприклад, з 1921 по жовтень 1927 року громади були у складі Варшавського місіонерського поля під керівництвом Теодора Вілля. З 1927 по 1930 рр. ввійшли до складу Східного об'єднання, а керівником був А. Лідтке, який проживав у Львові за адресою: вул. Львівських дітей, буд. 57 і відповідав за громаду у м. Львові, а також за всю Східну Польщу [19, с. 27]. В 1931 році громади отримали статус місіонерського поля, про цей факт згадується у журналі «Слуга збору», в якому зазначається, що на початку березня 1931 року рада Польського союзу прийняла рішення про зібрання Євангелістів-пасторів Південного місіонерського поля, яке відбудеться у м. Луцьк з 25-27 травня [9, с. 8]. В статистичному звіті за третій квартал 1931 року окремим списком подаються громади Південного місіонерського поля в кількості 14 громад та 231 членів. На з'їзді Східного об'єднання, що проходив у

Пожарках з 21-24 травня 1931 року Павло Енглєрд знаходився у переліку гостей і був названий керівником Південного місіонерського поля [20, с. 6]. На початку 1932 року східна Галичина перейшла до складу так званого Південного об'єднання, яке охоплювало громади Сілезії і Східної Галичини. Керівником у той час був П. Енглєрт, тому що з 13 по 16 травня 1932 року під його керівництвом проводилось районне зібрання громад у Львові [21, с. 7]. В 1934 році із Південного об'єднання було утворено два об'єднання, а саме: Сілезьке і Південне. У Південне об'єднання увійшли громади Східної Галичини. Другий з'їзд Південного об'єднання проходив у місті Львів з 20 по 23 червня 1935 р., керівником якого був обраний К. Шафер. Об'єднання нараховувало 19 громад, а в кінці 1934 року – 32 члени церкви. На території працювало сім священнослужителів і вісім колпортерів [22, с. 14]. Відповідно у місті Львів пройшли наступні з'їзди: третій з'їзд – 24-27 вересня 1936 р., четвертий з'їзд – 13-16 травня 1937 р., п'ятий з'їзд – 26-29 травня 1938 р., шостий з'їзд – 26-29 травня 1939 р.

Періодизацію громад на території Східної Галичини можна подати наступним чином:

1. Період керівництва А. Лідтке (жовтень 1927 р. – 1930 р.);
2. Період керівництва П. Енглєрта (1931-1934 рр.);
3. Період керівництва К. Шафера (20 червня 1935 р. (другий з'їзд) – 26 травня 1939 р. (шостий з'їзд));
4. Період А. Лідтке – час організації і самоутвердження громад, період П. Енглєрта – боротьба з наслідками церковного розколу;
5. Період К. Шафера стабільність і активний розвиток усіх організаційних складових церковної структури.

Керівництво церкви адвентистів у Польщі не було спроможним надати кожній громаді окремого служителя. Причиною цього були фінансові труднощі, оскільки бюджетні кошти об'єднань не дозволяли утримувати великий штат пасторів, по-друге у Польському союзі відчувався брак кадрів. І в ситуації, яка склалася керівництво об'єднувало громади по районах і призначали одного штатного служителя відповідальним за цілий район. В залежності від густини присутності громад в одному районі та відстані між ними, один пастор міг опікуватися за громади в кількості від 3 до 10.

У протоколі Ради Східної конференції, яка відбулася 29 травня 1933 року в Пожарках, кожен рукопокладений проповідник відповідав за десяток громад. Так, згідно пункту № 45 цього протоколу в район пастора Антоні Нєвядомського входили громади: Równie, Gruda, Aleksandrówka, Podwysoka, Werba, Sylonowice, Demidówka, Młynów, Dubno, а район пастора Яна Куляка складався з громад: Łuck, Kowel, Kamień - Koszyrski, Hołoby, Lubcze, Boguszówka, Perespa, Briszczce, Niemir (Nemir), Pożarki, Rożyszcze, Cerkwiszczce, Horodziec, Maniewiczze, Gruszowica, Mydsk, Czechowszczyzna, Sierniczki, Wojnin, Wólka- Sadowska, Świniuchy, Zachorów, Horochów, Kniaże, Włodzimierz Wołyński, Myszków і Ozierany [23, с. 2-3].

Виходячи із вище зазначеної ситуації, реальність примушувала місцеве керівництво громад приймати на себе відповідальність за духовне життя своїх спільновірців. Таким місцевим керівником був насамперед прєсвітер (старший громади), який насправді виконував пасторські функції і старший диякон в обов'язки якого входило турбуватися за матеріальні потреби членів церкви та стан їх здоров'я. Як зазначалось в інструкції поданої в церковному журналі «Sługa Zbogu» щодо обов'язків дияконів: «кожен член церкви має бути регулярно відвіданим своїм дияконом і особливу увагу звернути на духовно слабких членів церкви» [24, с. 19]. Загалом життя громади координувалося через церковну раду, яка в залежності від кількості членів церкви могла мати від 3 до 7

радників, проте усі важливі рішення приймалися на членських зборах, що проводилися з періодичністю один раз на місяць.

Отже, можна зробити висновок про те, що кожна громада адвентистів з об'єктивних на то причин в міжвоєнний період на території II Речі Посполитої мала досить незалежний статус у своїй діяльності, який зобов'язував її самоорганізуватися для активної місіонерської роботи та задовольняти потреби своїх одновірців, а для пастора в житті церкви відводилася роль духовного опікуна та радника у вирішенні складних ситуацій та проблем. В загальному адміністративно-територіальний поділ та устрій адвентистської церкви на територіях Галичини та Волині пройшов складний шлях, оскільки економічно-політичні обставини та розкольніцька діяльність Альфреда Куби значно вплинули та сповільнили адміністративне становлення структурної єдності церкви Адвентистів сьомого дня.

Список використаної літератури

1. Бондарь С. Адвентизм 7-го дня / С. Бондарь. - Санкт-Петербург : Типография Министерства Внутренних Дел, 1911. – 140 с. ; Bondar S. Adventizm 7-go dnya / С. Bondar. - Sankt-Peterburg : Tipografiya Ministerstva Vnutrennikh Del, 1911. – 140 s.
2. Настольная книга служителя. – Москва : Издание Церкви христиан-адвентистов седьмого дня, 1989. – Т. №1 : Учение и принципы жизни адвентистов седьмого дня, пасторское богословие, жизнь и труды Е. Уайт. – 415 с. ; Nastolnaia knyha sluzhytelia. T. №1. Uchenye u pryntsyry zhyzny adventystov sedmoho dnia, pastorskoe bohoslovye, zhyzn y trudy E. Uait. – Moskva: Yzdanye Tserkvy khrystyian-adventystov sedmoho dnia, 1989. – 415 s.
3. Kwieciński S. Początki ruchu adwentowego w Europie Dzień / S. Kwieciński // Sługa zboru. – 1937. – № 9. – S. 12
4. Kwieciński S. Początki ruchu adwentowego w Europie Dzień / S. Kwieciński // Sługa zboru. – 1938. – № 6. – S. 12
5. Сітарчук Р. Адвентисти сьомого дня в українських землях у складі Російської імперії (друга половина XIX ст – 1917 рік) / Р. Сітарчук. – Полтава : Скайтек, 2008. – 324 с. ; Sitarchuk R. Adventysty somoho dnia v ukrainskykh zemliakh u skladi Rosiiskoi imperii (druha polovyna XIX st – 1917 rik) / R. Sitarchuk. – Poltava : Skaitek, 2008. – 324 s.
6. Will T. Rzut oka wstecz na działalność warszawskiego Pola misyjnego / T. Will // Sługa zboru. – 1928. – № 3. – S. 32
7. Turek P. Historia Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Polsce : rękopis / P. Turek // Archiwum Szkoły Teologiczno–Humanistycznej im. M. Beliny – Czechowskiego w Podkowie Leśnej. — Podkowa Leśna : 1980. – 135 s.
8. Lyko Z. Sytuacja prawna Kościoła Adwentystycznego w Polsce Miedzywojennej 1918–1939 / Z. Lyko. – Warszawa : Znaki Czasu, 1979. – 380 с.
9. Will T. Ogłoszenie / T. Will // Sługa zboru. – 1931. – № 2. – S. 8
10. Wasidłow M. Sprawozdanie kwartalne / M. Wasidłow // Sługa zboru. – 1932. – № 2. – S.16
11. Kwieciński S. Sprawozdanie z piątego zjazdu w Warszawie / S. Kwieciński // Sługa zboru. – 1936. – № 10. – S. 16
12. Walter M. Dzieje kościoła Adwentystów dnia siódmego na kresach wschodnich w latach 1888–1945/ M. Walter. – Warszawa : Znaki Czasu, 2005. – 618 s.
13. Державний архів Рівненської області (ДАРО). – Ф. 30. – Оп. 19. – Спр. 300. – С. 129 ; Derzhavnyi arkhiv Rivnenskoï oblasti (DARO). – F. 30. – Op. 19. – Spr. 300. – S. 129
14. Niewiadomski A. Sprawozdanie z dorocznego zgromadzenia / A. Niewiadomski // Sługa zboru. – 1930. – № 4. – S. 8
15. Lipski J. Zjazd zjednoczenia wschodniego / J. Lipski // Sługa zboru. – 1938. – № 7. – S. 16

16. Lipski J. Ze zjazdu Zjednoczenia Wschodniego / J. Lipski // Sługa zboru. – 1937. – № 7. – S. 12
 17. Koziróg B. Dzieje diecezji Wschodniej / B. Koziróg. – Warszawa : Znaki Czasu, 1988. – S. 45
 18. Wasidlów M. Sprawozdanie kwartalne / M. Wasidlów // Sługa zboru. – 1932. – № 11/12. – S. 16
 19. Державний архів Львівської області (ДАЛО). – Ф. 1. – Оп. 56. – Спр. 1950. – С. 27 ; Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti (DALO). – F. 1. – Op. 56. – Spr. 1950. – S. 27
 20. Demczuk C. Sprawozdanie ze zjazdu / C. Demczuk // Sługa zboru. – 1931. – № 3. – S. 8
 21. Englert P. Zjazd zjednoczenia Południowego / P. Englert // Sługa zboru. – 1932. – № 9. – S. 8
 22. Niedoba O. Zjazd zjednoczenia Południowego / O. Niedoba // Sługa zboru. – 1935. – № 7. – S. 16
 23. Kulak J. «Protokół Nr. 44/51» Posiedzenia komitetu Zjednoczenia Wschodniego w Pożarkach w dniu 29.05.1933 roku / J. Kulak // Archiwum WST-H w Podkowie Leśnej koło Warszawy.
 24. Aberle H. Przeobrażenie / H. Aberle // Sługa zboru. – 1928. – № 2. – S. 32
- Стаття надійшла до редакції 10.10.2017 р.

V. Shevchuk

ADMINISTRATIVE AND TERRITORIAL ESTABLISHMENT OF THE ADVENTIST CHURCH IN GALYCHYNA AND VOLYN DURING THE SECOND POLISH REPUBLIC

This article studies the administrative and territorial establishment of the Adventist Church in Galychyna and Volyn, the territories which during the interwar period belonged to the Second Polish Republic. The article describes the reasons of emergence and development of the Adventist Church. Also, it analyzes the activity of the General Conference and Adventist unions which existed in Galychyna and Volyn during the interwar period.

Based on the archive documents it is argued that the administrative and territorial establishment of the Adventist Church in the Western Ukraine during the Second Polish Republic was stipulated by the increase in number of the church members. Also, it was shown that the formation of the centralized church management was a crucial moment in the Adventist history in Poland because, on the one hand, it was a sign that the church members perceived the necessity of the church organization, and on the other hand, it was an indicator of their ideological unity, since their purpose was not only to achieve the internal stability but also had a positive tendency of the development of missionary activity. The article also describes five distinctive periods of the establishment and development of the Adventist church during the interwar period.

The article demonstrates that the population of the Galychyna and Volyn was interested in religion and was very tolerant to the spread of the Adventist influence and to the growth of the Adventist organization, although the ideology of the Second Polish Republic made the free functioning of the church almost impossible and especially the missionary activity was prohibited. As a result of this the outreach in Galychyna and Volyn was prohibited.

The article analyzes the work of the Adventist unions and proves that every Adventist congregation due to some objective reasons was quite independent which made them to organize themselves for the missionary work.

Key words: *Second Polish Republic, administrative and territorial establishment of the Adventist church during the interwar period.*